

Tekst 3

De onderstaande tekst is een column op Neerlandistiek, een online tijdschrift voor taal- en letterkundig onderzoek.

WhatsAppchtig taalgebruik

(1) Onlangs kreeg ik een mailtje doorgestuurd waarin de zender, een docent van een hogeschool, de studenten ervoor waarschuwde dat ze zich in hun mailtjes moeten houden aan de “professionele omgangsvormen”. Gebeurt dat niet, dan krijgen ze het mailtje terug met het verzoek om het te herformuleren. Aanleiding voor deze waarschuwing was dat er “steeds vaker gebruikgemaakt werd van WhatsAppchtige omgangsvormen” en blijkbaar

dachten de docenten dat dat van invloed was op de manier waarop studenten hun e-mails formuleerden. (2) Er is een aantal redenen om je te verwonderen over deze redenering. Zo bestaat WhatsApp al acht jaar, en voor veel studenten – het zijn nu eenmaal jongeren – zal het al jaren een vertrouwd communicatiemedium zijn. Dat jongeren tegenwoordig overstappen op services als Snapchat doet daar niks aan af: ongetwijfeld valt dat onder WhatsAppchtig.

(3) Maar veel interessanter nog is het taalkundige perspectief. De docenten gaan uit van een causaal verband waarbij gebruik van WhatsApp-achtige apps van invloed is op het taalgebruik in e-mails. Ik heb twee belangrijke bezwaren tegen die redenering.

(4) Ten eerste is het volstrekt onduidelijk hoe WhatsAppachtige omgangsvormen er daadwerkelijk uitzien. Met andere woorden: wat is het probleem dat de docenten aan de kaak willen stellen? Gebruiken de studenten geen volzinnen? Bevatten de mailtjes (te veel) taalfouten? Staan ze vol ongebruikelijke afkortingen? Zijn de mailtjes te kort geformuleerd? Is het taalgebruik te informeel voor een student-docentrelatie? Ik kan alleen maar speculeren, en ik heb de laatste jaren toch redelijk wat mailtjes gehad van studenten. Bovendien weet ik totaal niet of dit kwesties zijn die in WhatsApp voorkomen; ik zie bijna altijd taalkundig juiste volzinnen (tenzij autocorrect vervelend doet).

(5) Mijn tweede probleem is de aanname dat WhatsAppgebruik van invloed is op e-mailgebruik. Het zijn twee totaal verschillende media. Natuurlijk, het zijn beide digitale en geschreven vormen van communicatie en dus lijkt kruisbestuiving aannemelijk, maar daarmee wordt nog altijd aangenomen dat studenten hun WhatsAppnormen toepassen op e-mails; en niet op zomaar e-mails, maar op professionele e-mails. Wie zegt dat studenten niet in staat zijn deze vormen van communicatie van elkaar te onderscheiden?

(6) Ik wil een veel simpelere verklaring voorstellen: socialisatie. Docenten van nu groeiden veelal op in de tijd dat internet en mobiele

75 telefonie in de kinderschoenen stonden. Sommigen zullen natuurlijk gebruik hebben gemaakt van chatprogramma's, maar van wat ik me herinner, was taalgebruik in het begin nog vrij normatief. Dat betekent dat 80 het taalgebruik in chats weinig verschilde van dat van alledaagse interactie: je paste gewoon de aangeleerde normen toe. Bovendien was voor deze generatie – ja, zelfs voor 85 mij – e-mail een vervanging van analoge post: de handgeschreven of getypte brief.

(7) Vergelijk dat met de studenten van nu. Ze zijn veelal geboren eind 90 jaren negentig en dus opgegroeid in een wereld waarin mobiele telefonie en snel internet doodnormaal waren geworden. Ze hebben e-mail en andere digitale communicatie- 95 middelen leren gebruiken als simpele en toegankelijke media. Met andere woorden: de professionele normen die de docenten verwachtten, hebben die studenten misschien gewoon 100 nooit geleerd. Er is geen kruisbestuiving tussen WhatsApp en e-mail, maar gewoon een ander perspectief.

(8) Ik durf te wedden dat de meeste, 105 dat je een e-mail naar een docent, werkgever, collega of manager anders opstelt dan een WhatsAppberichtje naar je vriendengroep. Maar als je niet weet hoe 'anders' moet, dan wordt het lastig om het goed te 110 doen. En als je docenten vervolgens zeggen dat je het niet goed doet, maar niet uitleggen waarom, dan leer je er ook niets van.

(9) Om te spreken uit eigen ervaring: toen ik op de middelbare school zat, was msn¹⁾ – wie kent het nog – enorm populair, net als sms. En het taalgebruik in die media was totaal 120 anders dan andere vormen van

geschreven communicatie. In sms'jes moest je kort zijn, want je had maar 160 tekens, dus gebruikten we allerlei afkortingen. Zo werd ook
125 leetspeak, of 1337speak, populair: je verving letters en woorden door getallen. Het resulteerde in woorden als lol, ff w88, idd (inderdaad) enzovoort. Er was in die tijd ook
130 angst dat we door ons msn- en sms-gebruik niet meer konden schrijven, maar volgens mij is daar nooit enig bewijs voor gevonden.

(10) Voor we dus weer een nieuwe
135 generatie schuldgevoelens gaan

aanpraten en nieuwe media vervloeken om de taalverloedering die ze veroorzaken – je zou het ook taalverrijking kunnen noemen – moeten
140 we misschien eerst eens onderzoeken welke omgangsvormen studenten schenden en waarom ze dat doen. Misschien is het al genoeg om hun uit te leggen wat die omgangsvormen zijn, en dan zijn we met een lesje klaar. Zeker nu kinderen
145 standaard opgroeien in een digitale omgeving, is het geen gek idee om met die uitleg maar vroeg te
150 beginnen.

naar: Lucas Seuren

*uit: <http://www.neerlandistiek.nl/2017/03/13135/>, 9 maart 2017
(geraadpleegd op 13 november 2017)*

Lucas Seuren is taalonderzoeker bij het Radboud Universitair Medisch Centrum en docent aan de Radboud Universiteit Nijmegen.

noot 1 msn: een chatprogramma dat tot 2013 veel gebruikt werd

Tekst 3 WhatsAppchtig taalgebruik

- 1p **29** Welke uitspraak is het meest van toepassing op alinea 1 van tekst 3?
Alinea 1 is vooral een
- A beschrijving van een voorbeeld van WhatsAppachtige omgangsvormen in e-mails tussen docent en student.
 - B introductie van het denkbeeldige probleem van WhatsAppachtige omgangsvormen in e-mails van studenten aan docenten.
 - C waarschuwing aan studenten geen WhatsAppachtige omgangsvormen te gebruiken in e-mails aan docenten.
 - D weerlegging van de aanname dat studenten WhatsAppachtige omgangsvormen in e-mails aan docenten gebruiken.

Er zijn volgens tekst 3 twee redenen om je te verwonderen over de gedachte van docenten dat een toename van WhatsAppachtige omgangsvormen van invloed is op de manier waarop studenten hun e-mails formuleren.

- 2p **30** Welke twee redenen zijn dat?
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord niet meer dan 35 woorden.

“Ik heb twee belangrijke bezwaren tegen die redenering.” (regels 32-34)

- 1p **31** Tegen welke redenering worden die bezwaren gemaakt?
- 2p **32** Welke twee bezwaren zijn dat?
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen.

- In een tekst kunnen verschillende argumentatieschema's voorkomen.
- 1p 33 Van welk argumentatieschema is in alinea 4 vooral gebruikgemaakt?
Er is vooral gebruikgemaakt van argumentatie op basis van
- A kenmerk of eigenschap.
 - B oorzaak en gevolg.
 - C vergelijking.
 - D voorbeelden.
 - E voor- en nadelen.

“Ik wil een veel simpelere verklaring voorstellen: socialisatie.”
(regels 70-71)

- 1p 34 Voor welk verschijnsel wordt socialisatie als verklaring genoemd?
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen.

- 1p 35 Welke formulering omschrijft het best de functie van alinea 6 en alinea 7?
- A Alinea 6 geeft een verklaring voor socialisatie en alinea 7 zet daar een tegengestelde verklaring tegenover.
 - B Alinea 6 legt uit wat socialisatie inhoudt voor docenten en alinea 7 verduidelijkt dit door een voorbeeld van studenten toe te voegen.
 - C Alinea 6 en 7 geven samen aan waardoor socialisatie een probleem is voor het taalgebruik in de e-mails van studenten aan docenten.
 - D Alinea 6 en 7 geven samen een nadere uitleg van socialisatie door twee vergelijkbare ontwikkelingen naast elkaar te zetten.

“Er is geen kruisbestuiving tussen WhatsApp en e-mail, maar gewoon een ander perspectief.” (regels 100-102)

- 1p 36 Welke formulering geeft de betekenis van het bovenstaande citaat juist weer?
- A Het taalgebruik op WhatsApp beïnvloedt taalgebruik in e-mails niet. Studenten hanteren tegenwoordig andere taalnormen dan docenten gewend zijn.
 - B Het verband tussen het taalgebruik op WhatsApp en in e-mails is zwak. Studenten hebben slechts een andere kijk op het gebruik van deze media dan docenten.
 - C Studenten ontlenen hun taalnormen aan WhatsApp en e-mail en hebben daardoor een andere norm voor gepaste communicatie dan docenten.
 - D WhatsApp en e-mail hebben andere taalnormen, maar dit beïnvloedt de communicatie tussen student en docent in mindere mate dan docenten denken.

- 1p 37 Welke van de onderstaande beweringen vat het best de kern van alinea 9 samen?
- A De angst voor taalverloedering door de opkomst van digitale communicatiemiddelen lijkt ongefundeerd.
 - B De ervaringen met nieuwe media tonen aan dat het taalgebruik van jongeren niet wezenlijk zal veranderen.
 - C De verwachting dat het taalgebruik van jongeren verandert door de opkomst van nieuwe digitale communicatiemiddelen is reëel.
 - D De zorgen om de achteruitgang van het taalgebruik door jongeren en de angst voor taalverloedering blijken mee te vallen.
- 2p 38 Welke zin geeft de hoofdgedachte van tekst 3 het best weer?
- A Docenten klagen over studenten die zich niet aan de taalomgangsnormen in e-mails houden en ze wijzen met een beschuldigende vinger naar WhatsApp, maar willen geen les geven in het gebruik van de juiste taalomgangsvormen.
 - B Docenten moeten het gebruik van de taalomgangsvormen van studenten niet meteen veroordelen, maar nagaan welke normen die wellicht schenden en de studenten zo nodig leren wat de gewenste taalomgangsvormen zijn.
 - C Onderzoekers moeten nagaan welke taalomgangsvormen studenten schenden en waarom studenten ongewenste taalomgangsnormen gebruiken en vervolgens aan de studenten uitleggen wat de gewenste normen zijn.
 - D Studenten beseffen nog onvoldoende wat de juiste taalomgangsvormen zijn in hun e-mails aan docenten, maar willen wel leren de juiste vormen te gebruiken zodat ze hun taal kunnen verrijken.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.